

Харківська кримінально-правова платформа
«Наукові коди поколінь»

ТВОРЧА СПАДЩИНА ПРОФЕСОРА В. В. СТАШИСА В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 100-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА В. В. СТАШИСА

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»
УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ГРУПА
МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ КАРНОГО ПРАВА

ТВОРЧА СПАДЩИНА ПРОФЕСОРА В. В. СТАШИСА В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 100-річчю від дня народження проф. В. В. Сташиса,
що відбулася 10 липня 2025 року

Харків
«Право»
2025

УДК 340+341+343+343.9
Т28

Редакційна колегія:
Ю. А. Пономаренко (голов. ред.), Л. М. Демидова, М. М. Уманець

Творча спадщина професора В. В. Сташиса в сучасному науковому дискурсі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю від дня народж. проф. В. В. Сташиса, що відбулася 10 лип. 2025 р. / [редкол.: Ю. А. Пономаренко (голов. ред.), Л. М. Демидова, М. М. Уманець]] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса Нац. акад. прав. наук України ; Гром. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права» ; Укр. нац. група Міжнар. асоц. кар. права. – Харків : Право, 2025. – 410 с.

ISBN 978-617-8617-51-6

Матеріали конференції, вміщені у збірник, є підтвердженням глибокого впливу Володимира Володимировича Сташиса на розвиток правової системи України, кримінального права та інших правових наук, наукових традицій, а також актуальності багатьох його ідей у розв'язанні сучасних наукових і соціальних проблем. Матеріали конференції є свідченням того, що спадщина професора В. В. Сташиса живе в науковому слові його послідовників, а також у концепціях, які мають фундаментальне значення для сучасного розвитку доктрини кримінального права і правотворення.

Видання розраховане на науковців, викладачів кримінально-правових дисциплін, студентів, практичних працівників, а також читачів, які цікавляться питаннями кримінального права.

УДК 340+341+343+343.9

Матеріали рецензовано й надруковано в авторській редакції.

- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2025
- © Громадське об'єднання «Всеукраїнська асоціація кримінального права», 2025
- © Українська національна група Міжнародної асоціації карного права, 2025

ISBN 978-617-8617-51-6

Туляков В. О.	
В. В. СТАШИС І СУЧАСНЕ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО: НАУКОВИЙ ДОРОГОВКАЗ У ДОБУ ЗМІН.....	54
Гуторова Н. О.	
РОЗВИТОК ВЧЕННЯ В. В. СТАШИСА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я.....	58
Шепітько В. Ю.	
ВНЕСОК АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА В РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ В УКРАЇНІ	61
Демидова Л. М.	
ФІЛОСОФСЬКЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА ВОЛОДИМИРОВИЧА СТАШИСА	65
Шепітько М. В.	
АКАДЕМІК ВОЛОДИМИР СТАШИС – ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ, ДЕРЖАВНИК, ОРГАНІЗАТОР ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ.....	69
Бантисhev О. Ф.	
ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА ВОЛОДИМИРОВИЧА СТАШИСА	73
Тютюгін В. І.	
ЩОДО ПИТАННЯ ПРО НАУКОВУ СПАДЩИНУ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА У ГАЛУЗІ ЗАКОНОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	75
Пономаренко Ю. А.	
ВРАХУВАННЯ В ПРОЄКТІ НОВОГО КК УКРАЇНИ ПРАВИЛ КОНСТРУЮВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ТРУДАХ ПРОФЕСОРА В. В. СТАШИСА	80
Євдокімова О. В.	
ПРАВИЛА ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ В ТРУДАХ В. В. СТАШИСА Й СУЧАСНИЙ ЗАКОНОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	86
Козак В. А.	
ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У ПРАЦЯХ ПРОФЕСОРА В. В. СТАШИСА	91

Туляков В. О.
*д.ю.н., професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
професор кафедри кримінального права Національного університету
«Одеська юридична академія»,
заслужений діяч науки і техніки України*

В. В. СТАШИС І СУЧАСНЕ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО: НАУКОВИЙ ДОРОГОВКАЗ У ДОБУ ЗМІН

Кажуть, що кримінальне право це не просто дисципліна, а стан душі. А в науці кримінального права – стан мислення, сформований, зокрема, професором В. Сташисом. Він був не лише майстром юридичної логіки, а й людиною, яка тонко відчувала соціальний нерв закону. Його ідеї, з якими ми роки тому знайомили наших американських колег у рамках роботи робочої групи з контролю над організованою злочинністю Українсько-американської міждержавної комісії Кучма-Гор, вражали своєю глибиною і водночас простотою. У ті дні, коли А. Закалюк, В. Борисов, А. Ярмиш, В. Тихий з заокеанськими колегами Дж.Албанезе, Дж.Шрок, У. Сульжинським поруч з «ВВ» дискутували над тим, як подолати транснаціональну організовану злочинність – від Одеси до Брайтон-Бич, – ми чітко бачили, наскільки сучасною був теоретичний підхід та наукові розвідки В. В. Сташиса.

Професор був одним з тих, хто заклав основи сучасної української кримінально-правової доктрини, наголошуючи на необхідності поєднання каральної та превентивної функцій права, а також на його соціальній орієнтації. Як він казав: «Кримінальне право повинно орієнтуватися не лише на каральні функції, а й на превентивні заходи, що враховують соціальні та економічні фактори, які породжують злочинність». Саме цей дискурс ми й намагалися пояснити колегам зі США, коли разом обговорювали механізми стримування корупції та мафіозних структур на трансконтинентальному рівні.

Це було 24 роки тому. Пам'ятаю присвячену В. В. Сташису ювілейну конференцію 2015 року з блискучею доповіддю професора Ю. Бауліна, щодо стану та тенденцій розвитку кримінального права України [1].

Минуло ще 10 років... Сьогодні кримінальне право у світі переживає непростий момент: глобалізація, зростання транснаціональної злочинності, технологічні зрушення. Фрагментація правових систем, відсутність узгоджених форм відповідальності, складнощі у притягненні до відповідальності за транснаціональні злочини, усе це створює нову реальність. Виникає транснаціональне кримінальне право як новий виклик протидії девіаціям. Правові «сліпі плями» дають простір для безкарності, а нестача єдиних підходів до таких понять, як співучасть, організована група чи командна відповідальність, ускладнює міжнародну взаємодію [2].

Особливо гостро ці проблеми стоять у країнах перехідного типу, як-от Україна, що в умовах війни та реформаторського напруження намагається інтегруватися в європейський правовий простір. І тут, як маяк у тумані, постає методологія В. В. Сташиса. Його уявлення про кримінальне право як відкриту, гнучку систему, що постійно оновлюється, ідеально вписується в євроінтеграційні завдання.

Його комплексний підхід до відповідальності – з урахуванням соціальних, економічних, психологічних чинників – нині стає основою нової кримінальної політики. Якщо євроінтеграція – це дорога з багатьма поворотами, то ідеї В. В. Сташиса – це вказівники на кожному з них. Його спадщина – це і теоретична основа, і практичний інструмент для формування української школи транснаціонального кримінального права, яка не загубиться у світі глобальних викликів.

Сучасні принципи, як-от превентивність, субсидіарність *ultima ratio*, пропорційність, віктим-орієнтованість та відповідність міжнародним стандартам, перегукуються з його ідеями, які ми – без перебільшення – цитуємо в Брюсселі, Вашингтоні та Мадриді. Зокрема, висновки Ради ЄС від 13–14 червня 2024 року щодо майбутнього кримінального права ЄС чітко вказують на потребу модернізованих модельних положень, заснованих на цитованих універсальних принципах [3].

Те саме закладалося і в теоретичних засадах праці В. В. Сташиса, присвячених *jus cogens* сучасного кримінального права: захисту права на життя. То було поєднання універсального й національного, гуманного та ефективного, фундаментального й мобільного. Його ідеї у розвитку служать основою для:

- формування стандартів корпоративної кримінальної відповідальності;
- гармонізації обставин, що виключають злочинність діяння;

- уніфікації принципів призначення покарання;
- впровадження міжнародних стандартів прав людини та процесуальних гарантій захисту права на життя за ст.2 ЄКПЛ.

Це не лише теорія – це інструментарій для реформ. І саме такий підхід дає можливість сформувати нову генерацію правників: гнучких, ерудованих, з повагою до національних традицій та розумінням міжнародного контексту.

Освітні завдання нового часу – це не лише знати Кодекс, а й бачити за ним людину, спільноту, контекст [4]. І знову ж – В. В. Сташис був першим, хто це підкреслював: гуманізація покарання, орієнтація на ресоціалізацію, а не відплату – усе це закладено у його працях і сьогодні є джерелом натхнення для реформаторів.

Я часто згадую ті зустрічі з американськими колегами в Джорджтауні на початку цього віку, коли розмови про статті Кримінального кодексу переходили у дискусії про права людини, профілактику злочинності, справедливе поводження з жертвами злочинів й соціальні детермінанти насильства. І кожного разу – прямо чи опосередковано – ми поверталися до ідей В. В. Сташиса. Бо саме він навчив: кримінальне право – це не тільки інструмент покарання, а й акт соціального розуміння.

Отже, Володимир Володимирович Сташис – це не просто сторінка в історії української юридичної думки. Це – орієнтир, коли компаси розмагнічуються. Його підхід до кримінального права, де закон не лише карає, а й розуміє, не лише формалізує, а й адаптується, – сьогодні на вагу золота. Особливо в той час, коли правники мають навчитися бачити не лише параграф, а й людину.

Список використаної літератури:

1. Баулін Ю. В. Кримінальний кодекс України: сучасний стан та перспективи Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8–9 жовтня 2015 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х.: Право, 2015. – С. 7–11.

2. Туляков В. О. Транснаціональна кримінальна політика: деякі погляди на проблему Матеріали V Яценківських читань : Збірка тез доповідей учасників наук.-практич. конф. «Сучасне кримінальне право України: конституційний, міжнародно-правовий та порівняльно-правовий виміри» (27 груд. 2024 р.). Київ, 2025. 148 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/29093>.

3. Thomas Wahl. Council Conclusions on Future of EU Criminal Law 17 July 2024 EUCRIM Published in printed Issue 2/2024 URL: <https://eucrim.eu/news/council-conclusions-on-future-of-eu-criminal-law/>.

4. Tuliakov, Viacheslav Radical philosophical concepts as a resource for doctrinal renewal of criminal law (May 21, 2025). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=5262869> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5262869>.